

Dr. sc. Milan Ivanović, dipl. oec.

Panon – Think tank for strategic studies, Osijek
E-mail address: panon.institut@gmail.com

Lidija Ambroš, dipl. soc.

Geoprem d.o.o. - Osijek
31000 Osijek, Trg Lava Mirskog 1/2
E-mail address: lidija.ambros@geoprem.hr

Vedran Mesarić, mag. oec & mag. iur.

Unemployed
31000 Osijek,
E-mail address: vedran.mesaric@hotmail.com

OSNIVANJE KONZORCIJA – PUT ZA USPJEŠNU PROVEDBU INVESTICIJSKIH PROJEKATA

- primjer infrastrukturnog projekta „Slavonska mreža“ -

Udruživanje poduzetnika u procesu poslovanja u suvremenoj privredi je (lat.) conditio sine qua non). Privredna praksa je stvorila niz oblika poslovnog udruživanja koje po kvaliteti suradnje mogu imati više razina – od neformalne suradnje do segmentarne ili potpune poslovne integracije. Zajednički nastup prema dobavljačima ili kupcima, ili zajednički rad na iznalaženju rješenja za pravna, ekonomski ili tehnička pitanja najčešći su pokretači razmišljanja o udruživanju poslovnih subjekata. Nažalost, poslovno povezivanje u Hrvatskoj nije na razini europskih poslovnih dostignuća. Poteškoće poslovnog udruživanja nisu u nas - u najvećem broju slučajeva - rezultat problema ostvarivanja poslovnog interesa nego, prije svega, je to pitanje društvene mentalne matrice, odnosno pitanje socijalne kohezije, odnosno to je pitanje povjerenja u druge sudionike kao i povjerenja u institucije društva i države. Socijalna kohezija je danas u Hrvatskoj najvažniji problem nekonkurentnosti i slabih poslovnih rezultata naših poduzetnika. Zato i naši klasteri - bilo u industriji, poljoprivredi i drugim sektorima poduzetništva - imaju vrlo malo članova i njihova konkurentnost na EU tržištu, ali i na hrvatskom tržištu, je vrlo niska spram sličnih asocijacija u drugim zemljama. U ovom radu razraditi će se model poslovnog udruživanja u konzorcij na primjeru infrastrukturnog projekta „Slavonska mreža“ – razvoj mreže širokopojasnog pristupa Internetu na području pet županija regije Slavonija i Baranja.

Ključne riječi: Konzorcij, Poduzetnici, Socijalna kohezija, Udruživanje

1. Uvodna razmatranja

Poteškoće poslovnog udruživanja nisu u Hrvatskoj, u najvećem broju slučajeva, rezultat problema ostvarivanja poslovnog interesa već je to, prije svega, pitanje mentalne matrice društva, odnosno pitanje socijalne kohezije. Jer - ekonomski izračuni i simulacije poslovnih procesa lako dokazuju mogućnost ostvarenja interesa svih potencijalnih sudionika nekog poslovnog povezivanja. No, pitanje povjerenja u druge sudionike kao i povjerenja u institucije društva i države je temeljna prepreka. [6] [8] [9] Na taj se način prikazuje odnos socijalnog kapitala i stanja u društvu. Putnam (1993.) mjeri potencijal udruživanja koji povezuje gospodarsku efikasnost i sociokulturalni kapital i civilnu kulturu; operacionalizira ga pomoću dvije dimenzije, koje su ključne za problematiku: intenzitet udruživanja i razinu međusobnog povjerenja. [15] Rezultati mjerenja (Šulhofer, 1998) odražavaju sliku koja karakterizira tranzicijska društva: udruživanja nisu zastupljena u zadovoljavajućem omjeru te je razina povjerenja, kako međusobna, tako i u prateće institucije, niska. [16] Zato je bitno njegovati pravilnu informiranost, kao i pristup informacijama kroz formalnu i neformalnu dokumentiranost.[3]

Socijalna kohezija je danas u Hrvatskoj najvažniji problem nekonkurentnosti i slabih poslovnih rezultata naših poduzetnika. Zato i naši klasteri - bilo u industriji, poljoprivredi i drugim sektorima poduzetništva - imaju vrlo malo članova i njihova konkurentnost na EU tržištu, ali i na hrvatskom tržištu, je vrlo niska spram sličnih asocijacija u drugim zemljama. [8] [10]

Zajednički nastup u prema investitoru ili dobavljačima, ili zajednički rad na iznalaženju rješenja za pravna, ekonomski ili tehnička pitanja najčešći su pokretači razmišljanja o udruživanju poslovnih

subjekata. Privredna praksa je stvorila niz oblika poslovnog udruživanja od kojih je jedna od prvih etapa u razvoju poslovne suradnje organizacijski oblik pod nazivom konzorcij. [3] Heterogene skupine su u stanju na najbolji način iskoristiti vještine i doprinos svakog člana i kreativnije rješiti probleme, zato što u njima sudjeluju zaposlenici različitih vještina, osiguravajući interdisciplinarni pristup problemu (usp. Giddens, 2007.) [4]

1.1. Konzorcij - značenje i obuhvat pojma

Konzorcij je oblik ugovornog povezivanja (udruživanja), u pravilu trgovačkih društava, radi zajedničkog izvođenja investicijskih radova. Ugovorom o konzorciju uređuju se prava i obveze članova: podjela radova, rokovi za izvođenje, udio u troškovima, način odlučivanja u konzorciju, odgovornosti za neispunjerenje posla, regresna prava i dr. Članovi konzorcija mogu nekoga između sebe odrediti kao vodećeg i ovlastiti ga da zastupa konzorcij u odnosu prema trećima, no u odnosu prema investitoru oni načelno nastupaju kao solidarni vjerovnici, odnosno solidarni dužnici. Konzorcij može biti privremen (prigodan, za ostvarenje samo jednog određenoga posla) ili trajan (radi višestrukoga zajedničkog sudjelovanja članova u investicijskim potvratima). Prema mogućnosti pristupanja novih članova, konzorcij može biti otvorenog i zatvorenoga tipa. Udruživanjem u konzorcij ne nastaje pravna osoba, s obzirom na to da je, sukladno članku 637 stavak 2 Zakona o obveznim odnosima, ortaštvo zajednica osoba i dobara bez pravne osobnosti. U tom kontekstu značajno je napomenuti da se, ako se ugovorom ne predviđi drugačije, na konzorcij primjenjuju odredbe ugovora o ortaštvu. Uz konzorcij, pojavnici oblici ortaštva su i zajednička ulaganja kao i klasteri. [5]

Osnovna načela konzorcija su: zajednički cilj, dobrovoljnost pristupa, pravo odlučivanja, upravljanja i nadzora, ulagački kapital, sudjelovanje u dobitku i gubitku, ograničena solidarnost.

2. TEMELJNI OKVIRI OSNIVANJA KONZORCIJA

Temeljni okvir osnivanja konzorcija čine:

- a) proces pregovaranja i utvrđivanja osnovnih principa suradnje,
- b) dokumenti za osnivanje konzorcija,
- c) organizacijska i upravljačka struktura konzorcija.

2.1. Proces pregovaranja

Osnivanje konzorcija započinje pregovorima koji su vrlo važni, jer u startu treba postaviti osnovne principe suradnje, odrediti strategiju suradnje te ciljeve na temelju čega se onda lako definiraju dokumenti za osnivanje konzorcija i njegova organizacijska i upravljačka struktura. Javni principi i jasna pravila preduvjet su funkcioniranja konzorcija; to znači da mora postojati dobra zakonodavna podloga i volja svih sudionika da striktno poštuju pravila. Zato je važno da već u početku procesa pregovaranja sudjeluju svi potencijalni članovi konzorcija i da se očituju o nacrtu svih dokumenata – imajući u vidu zajednički cilj buduće suradnje.

2.2. Dokumenti za osnivanje konzorcija

Osnovni dokumenti za osnivanje konzorcija su: pismo namjere, ugovor o osnivanju konzorcija, opći akti konzorcija i strateški plan.

Pismo namjere je plod međunarodne poslovne prakse i ovaj poslovni oblik nije uređen propisima. Sistematisacija i grupiranje tipičnih sadržaja provedeni su u pravnoj literaturi na osnovi stanja poslovne prakse; mogući sadržaji pisma namjere su:

- a) utvrđivanje ciljeva koje stranke žele ostvariti ugovorom, vremenski redoslijed i raspored tema pregovora, mjesto pregovora i osobe koje u njima sudjeluju;
- b) pitanja o kojima je postignut sporazum i pitanja o kojima postoje različiti stavovi;
- c) utvrđivanje uzajamnih obveza o kojima je postignuta suglasnost;
- d) predviđanje sadržaja budućeg ugovora kao i očitovanje spremnosti da se on sklopi, ali ovisno o ispunjenju određenih uvjeta ili nastupanja nekih događaja.

Načelno - pisma namjere nemaju obvezno pravne učinke sklapanja ugovora ili ispunjenja obveza ugovora. Ako se u pismo o namjerama unesu neke obveze u slučaju neispunjena postoji mogućnost naknade štete na osnovi opće građanske odgovornosti za naknadu štete. [5]

Ugovor o konzorciju je ugovor autonomnog trgovačkog prava tj. nastao je u poslovnoj praksi suradnje na zajedničkoj izvedbi velikih investicijskih radova i sl. Ugovorne strane su u pravilu poduzeća, a cilj ugovora može biti ostvarenje programa suradnje, izvedbe projekta i sl. Radi se o okvirnom ugovoru čije ispunjenje može biti uvjetovano sklapanjem i ispunjenjem više drugih ugovora, no, obveze iz ovakvog ugovora nisu prenosive na treće osobe. Važno je naglasiti da ugovorom o konzorciju ne nastaje nova pravna osoba. Ugovor mora sadržavati potpuno i jasno opisane obveze i način ispunjenja ugovornih strana, profesionalnu i tehničku diobu poslova, sadržaj i način ostvarivanja ugovorene suradnje. Za obveze koje nastaju ispunjenjem (ako je u pitanju investicijski projekt, npr.) ugovorne strane odgovaraju zajednički i solidarno - ako s vjerovnikom nije drukčije ugovoren.

Opći akti konzorcija su: statut, pravilnici, poslovnici i dr. Ovim se dokumentima uređuje struktura upravljanja konzorcijem na temelju prihvaćenog pravnog statusa konzorcija, uređuje struktura, nadležnosti i djelokrug rada, tijela upravljanja konzorcija te kriteriji za članstvo u konzorciju. Koje će opće akte usvojiti članice konzorcija ovisi o veličini poslovnog pothvata, broju članica i drugim elementima.

Strateški plan je bitan element povezivanja članica u konzorcij; radi se o dugoročnom programu razvoja poslovnog pothvata koji se temelji na unaprijed definiranom zajedničkom cilju koji je svrha njihovog udruživanja u konzorcij.

2.3. Organizacijska i upravljačka struktura konzorcija

Organizacijska i upravljačka struktura konzorcija ovisi o veličini poslovnog pothvata, broju članica i drugim elementima. Tako će npr. konzorcij na velikom investicijskom projektu s brojnim članicama imati skupštinu konzorcija, izvršni odbor, stručne odbore za pojedina pitanja i/ili stalne stručne skupine. Manji konzorciji strukturirat će svoju organizacijsku strukturu prema svojim specifičnostima.

3. OSNIVANJE KONZORCIJA „SLAVONSKA MREŽA“

Osnivanje konzorcija „Slavonska mreža“ ima niz specifičnosti koje zaslužuju posebnu pažnju, jer:

- a) radi se o velikom infrastrukturnom investicijskom projektu od javnog interesa i
- b) čine ga institucionalni subjekti iz javnog sektora zajedno sa subjektima tržišne orientacije.

3.1. Projekt „Slavonska mreža“

Elektrotehnički fakultet Osijek je krajem 2012. g. pokrenuo projekt „SLAVONSKA MREŽA - razvoj širokopojasnog pristupa na području pet županija Slavonije i Baranje, a u okviru provedbe Strategije razvoja širokopojasnog pristupa u RH od 2012. do 2015. g. [13]

Broj i gustoća priključaka korisnika širokopojasnog pristupa Internetu u RH je znatno ispod prosjeka članica EU, a na području pet županija regije ove su vrijednosti (osim za grad Osijek) ispod prosjeka RH. Takvo stanje u suvremenim uvjetima onemogućuje društveni i gospodarski razvoj, učinkovito funkcioniranje javne uprave te uključivanje regije u suvremenu komunikaciju i brži razvoj suvremenih telekomunikacijskih usluga unutar RH i EU. Osnovni elementi toga projekta su: [1] [10]

- Cilj projekta: Omogućiti pristup ŠPI u 75% naselja u 5 SiB županija u roku od 2 godine. g.

- Krajnji korisnici rezultata projekta su:

1. Stanovništvo na području pet županija SiB regije,
2. Javne službe na području pet županija SiB regije (zdravstvo, školstvo, socijalna skrb, uprava...)
3. Gospodarstvo na području pet županija SiB regije.

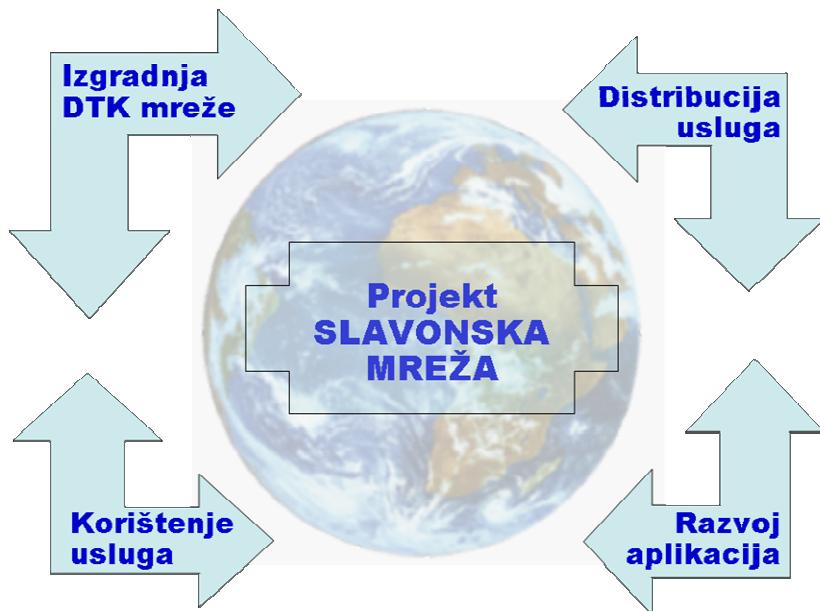
- Procjena ekonomске koristi od realizacije projekta;

- a) Učinkovitije funkcioniranje javne uprave,

- b) Bolji poslovni rezultati gospodarskih subjekata,
- c) Kvalitetniji i viši životni standard stanovništva i
- d) Razvoj novih poslovnih djelatnosti temeljenih na širokopojasnom pristupu.

U konačnici – prema procjenama europskih institucija realizacija projekta u širokopojasnom pristupu pridonosi porastu BDP-a od 0,7 %. [12]

Projekt je složen od četiri segmenta kako pokazuje slika 1, a projektne aktivnosti se provode u više simultanih međuzavisnih faza - kako je to prikazano su slikama 2 i 3;

*Slika 1.
Sektorska struktura ciljeva i međuzavisnost aktivnosti projekta „Slavonska mreža“*

*Slika 2.
Pripremne etape projekta „Slavonska mreža“*

*Slika 3.
Provjeta projekta „Slavonska mreža“*

Treba naglasiti da se ovdje radi o:

- 1) važnom pitanju tehnološkog priključka RH europskim komunikacijskim tokovima,
- 2) složenom tehnološkom procesu razvoja širokopojasnih usluga,
- 3) značajnom investicijskom zahvatu,
- 4) zahtjevnom poslu utvrđivanja stanja u JLS, i
- 5) važnim elementima prostornih planova JLS.

Naime, razvoj telekomunikacija i širokopojasnog pristupa Internetu razvijene europske zemlje su provodile u proteklih desetak godina u značajno bolje uređenom društvu, pravno sređenoj državi i boljoj ekonomskoj situaciji nego što je to sada u Hrvatskoj – koja u nekoliko godina treba prevladati ovaj tehnološki zaostatak.

3.2. Konzorcij „Slavonska mreža“

Prema idejnoj studiji „Slavonska mreža“ za upravljanje realizacijom ovako složenog projekta predviđeno je osnivanje konzorcija koji bi usuglašavao postupke i koordinirao provedbu ključnih etapa projekta. Članovi konzorcija bili bi: pet slavonskih županija (Brodska, Požeška, Osječka, Virovitička i Vukovarska županija), Elektrotehnički fakultet Osijek; „Panon“ Institut za strateške studije Osijek i zainteresirani telekomunikacijski operateri (slika 5);

*Slika 5.
Struktura konzorcija „Slavonska mreža“*

U suvremenim uvjetima usvajanje (i razvoj) novih tehnologija je složena proces s nizom etapa i subjekata koji moraju uvažavati međuzavisnosti i djelovanje okruženja. [7] Opisana složenost projekta „Slavonska mreža“ prouzročit će niz poslovnih problema koji će se morati hitno rješavati tijekom provedbe projekta. Ovdje upozoravamo na strukturu tih problema koja - prema našim procjenama – ima slijedeću sektorskiju zastupljenost (slika 4);

*Slika 4.
Struktura poslovnih problema s kojima će se susretati projekt „Slavonska mreža“*

Stoga će u cilju realizacije projekta „Slavonska mreža“ biti potrebno je objedinjavanje svih društvenih, političkih, stručnih i finansijskih potencijala na području regije. Prednosti od zajedničkog nastupa prema investitorima i dobavljačima kao i zajednički rad na iznalaženju rješenja za pravna, ekonomска ili tehnička pitanja su dobrobiti koje su prepoznate su već u fazi prijave projekta na natječaj Ministarstva regionalnog razvoja RH.¹

Polazeći od navedenih determinanti strukturiran je proces utemeljenja konzorcija koji započinje potpisivanjem pisma namjere. U tome dokumentu je (na 3 str.): utvrđen predmet suradnje i razlog osnivanja konzorcija, kratko opisano pokretanje projekta i provedene aktivnosti, ukazano na važnost projekta za razvoj regije te naglašena složenost projekta. Isto tako – određeno je trajanje projekta i iskazana volja potpisnika za osnivanje konzorcija. Predloženo je da institucije potpisnice pisma namjere utemelje skupštinu konzorcija koja će upravljati projektom, koordinirati strateške ciljeve te provoditi, u okvirima svojih nadležnosti, sve ostale potrebne aktivnosti u provedbi projekta. Detaljna struktura konzorcija, kao i prava i obveze članica konzorcija – ističe se u pismu namjere – uredit će se ugovorom o utemeljenju konzorcija između potpisnica toga dokumenta. Na kraju je naglašeno da će navedene institucije i ustanove do utemeljenja konzorcija - u okvirima svojih mogućnosti - provoditi u dobroj namjeri potrebne i hitne mjere u cilju realizacije pripremnih etapa projekta „Slavonska mreža“. Pripreme za utemeljenje konzorcija su u procesu tako da bi do kraja svibnja ove godine konzorcij mogao biti i formalno utemeljen.

4. Zaključak

Koncept konzorcija kao poslovne asocijacije predstavlja značajnu mogućnost za udruživanje poslovnih subjekata u provedbi investicijskih projekata. Udruživanje u poslovne svrhe u Republici Hrvatskoj nije u razini ostalih zemalja članica EU; u nas je to još neriješeno tranzicijsko pitanje socijalne kohezije, tj. povjerenja u druge poslovne subjekte kao i povjerenje u institucije društva i države.

U radu su prikazani osnovni elementi osnivanja konzorcija te kratko opisani bitni elementi projekta „Slavonka mreža“ – razvoj mreže širokopojasnog pristupa Internetu na području pet županija regije Slavonija i Baranja. Na tim osnovama postavljen koncept utemeljenja konzorcija „Slavonska mreža“ koji je u procesu osnivanja.

¹ Kao pilot projekt uvođenja širokopojasnog pristupa Internetu na području pet županija projekt „Slavonska mreža“ (u vrijednosti 20 mil. €) je visoko rangiran (u prvoj trećini) između 50-tak RH projekata za EU fondove.

Za utemeljenje konzorcija bitne su tri odrednice:

- a) proces pregovaranja i utvrđivanja osnovnih principa konzorcija,
- b) izrada i potpisivanje dokumenata za osnivanje konzorcija,
- c) definiranje organizacijske i upravljačke strukture konzorcija.

Koncept i osnivanje konzorcija „Slavonska mreža“ je specifičan jer, u pitanju je: (a) udruživanje tijela regionalne uprave, institucija iz javnog sektora i tržišno orijentiranih poslovnih subjekata na (b) velikom investicijskom projektu od (c) javnog interesa za razvoj telekomunikacijske infrastrukture na (d) području pet županija regije Slavonija i Baranja.

Predloženo je da institucije potpišu pismo namjere o provedbi projekta odnosno o utemeljenju konzorcija „Slavonska mreža“. Skupština konzorcija bi upravljala cijelim projektom, odnosno koordinirala strateške ciljeve i osnovne aktivnosti, u okvirima nadležnosti svake od potpisnica, u provedbi projekta.

Na ovaj način stvorit će se institucionalne pretpostavke za uspješnu provedbu velikog infrastrukturnog projekta u regiji Slavonija i Baranja, odnosno obogatit će se praksa poslovnog udruživanja u Republici Hrvatskoj – što može biti primjer za slična poslovna udruživanja.

References

- [1] Ambroš, F.; Ivanović, M.; Mesarić, D. (2013.): *Izgradnja komunalne infrastrukture i razvoj optičke mreže na području Slavonije i Baranje*; PLIN '2013, Osijek, 26.- 28. rujna 2013. Proceedings, str. 77 - 89
- [2] Ambroš, Lidiya ; Ivanović, Tanja.; Mesarić, Vedran (2014.): *Osnivanje konzorcija – put za uspješnu provedbu poduzetničkih projekata - primjer poduzetničkog projekta „Cat_box“*, 23. Znanstveno stručni skup „Organizacija i tehnologija održavanja“ - OTO '2013. Požega, 24.- 25. travnja 2014. ISBN 978-953-6032-77-8, Zbornik radova, Elektrotehnički fakultet Osijek, 2013. str.111-116
- [3] Giddens, A, (2007.): *Sociologija*, Nakladni zavod Globus, 2007.
- [4] Gorenc,V.; Barbić,J. (1997.): *Rječnik trgovačkog prava*, Masmedia, Zagreb
- [5] Ivanović, M. (2005.): *Izgubljene šanse - procesi postkomunističke tranzicije*, ISBN 953-6980-02-9, Albert^E, Osijek
- [6] Ivanović. M.; Širić, M. (2008.): *The Knowledge Economy and Development of New Technologies for Knowledge Society*; XXVII International Conference “Science in Practice, Osijek”, 5.-7.5.2008. Faculty of Electrical Engineering Osijek, ISBN 953-6032-62-4; Proceedings, pp 31 – 36
- [7] Ivanović, M.: (2008.) *Ruralni razvoj i procesi tranzicije – Slavonska poljoprivreda na putu prema EU standardima*; ISBN 953-6032-501-1, Albert^E, Osijek
- [8] Ivanović, M. (2008): *Socijalna kohezija - temeljna odrednica razvoja*, 1st International Conference „Vallis Aurea: Focus on Regional Development“, Požega, 19.9.2008. DAAAM International, Viena i Veleučilište u Požegi, ISBN 978-953-98762-7-0, Proceedings, pp 327 - 332;
- [9] Ivanović, M.; Subašić, R.; Trischler, T.; Križanović, K. (2013.): *Development of fruit and vegetable processing industry in the Slavonia and Baranja region – the paradigm is needed*; 2nd International scientific conference „Economy of Easter Croatia“, Osijek, May, 23-25, 2013; ISBN 978-953-253-106-0, Proceedings, pp 65-76
- [10] Mesaric, D.; Ambroš, F.; Ivanović, M (2013.): *Development of broadband network in Slavonia and Baranja*, 2nd International scientific conference „Economy of Easter Croatia“, Osijek, May, 23-25, 2013; ISBN 978-953-253-106-0, Proceedings, pp 54-64
- [11] Mesarić, Vedran (2014.): *Neki aspekti uloge oporezivanja tijekom finansijske krize 2008.-2013. - usporedna analiza*; diplomski rad, Pravni fakultet Osijek
- [12] Putnam, R. (1993.): *Making Democracy Work*; Princeton, Princeton University Press
- [13] Vlada RH (2011.) Strategija razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2012. do 2015. godine (NN 144/11)
- [14] Štulhofer, A. (1998.): *Što kultura ima s tim? Sociokulturalni kapital, civilnost i hrvatsko gospodarstvo*, Sociokulturalni kapital i tranzicija u Hrvatskoj (ur. M. Meštrović i A. Štulhofer), Hrvatsko sociološko društvo, Zagreb, str. 161 – 172